

Онопрієнко О. В.,

докторка педагогічних наук, старший науковий співробітник,

завідувачка відділу початкової освіти імені О. Я. Савченко

Інституту педагогіки НАПН України

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНИЙ ПОРТРЕТ СУЧАСНОГО МОЛОДШОГО ШКОЛЯРА ЯК ОРІЄНТИР ДЛЯ СТВОРЕННЯ ОСВІТНІХ ОНЛАЙН-РЕСУРСІВ

Освітня ситуація, пов'язана з періодичним запровадженням дистанційної форми навчання, зумовлює розроблення навчальних онлайн-ресурсів. Побудова таких ресурсів для учнів молодшого шкільного віку залежить від вікових особливостей їхнього фізіологічного і психічного розвитку. З огляду на це добір освітнього матеріалу доцільно здійснювати для дітей двох вікових груп: I – учні 6 – 8 років; II – учні 9 – 11 років.

Щодо фізіологічного розвитку молодших школярів. Діти 6 – 8 років емоційні та непосидючі, у них процеси збудження переважають над процесами гальмування, тому компоненти платформи повинні передбачати часті динамічні паузи з фізичними і танцювальними вправами, простими за координацією руху й не потребуючими значних м'язових зусиль і точності під час виконання. Дітям цього віку складно виконувати необхідні для письма дрібні точні рухи, тому графічні вправи повинні надаватися дозовано, в них мають переважати різноманітні й розмашисті рухові дії. У дітей 9 – 11 років розвивається фізична витривалість і координація, це дозволяє доповнити динамічні вправи елементами, що потребують тривалішого і точного виконання. У цьому віці розпочинається пубертатний період, що має враховуватись у доборі рухових елементів для хлопчиків і дівчаток. Окостеніння фаланг пальців у дітей допускає помірне збільшення кількості графічних вправ. Освітній матеріал для

обох вікових груп має передбачати гімнастику для очей у цікавій захопливій формі.

Щодо особливостей психічного розвитку учнів. Добір освітнього матеріалу пов'язаний із властивостями пізнавальних процесів молодших школярів. Сприймання у дітей 6 – 8 років набуває характеру цілеспрямованого спостереження, що дозволяє виконувати завдання на виділення інформативних сенсорних ознак, ідентифікацію, співвіднесення об'єкта з певним класом, моделювання. Водночас, швидка зміна сюжетів розгальмовує дитину, не дозволяє зосередитися. У дітей 9 – 11 років сприймання пов'язується з аналізом об'єкта, стає більш диференційованим, набуває ознак організованого спостереження. Водночас вони все ще не здатні зосереджуватись на великому обсягу інформації, краще сприймають короткі повідомлення, які не потребують зосередженості, концентрації уваги, відслідковування сюжетних ліній.

Увага дітей 6 – 8 років має невеликий обсяг, погано розподіляється, нестійка, для її концентрації потрібна зовнішня допомога, тому повинна забезпечуватись періодична взаємодія дітей із відео у вигляді підказок, опор. Учні цього віку часто не помічають помилок, ця особливість повинна враховуватись шляхом надання зворотного зв'язку під час виконання завдань. Увага дітей 9 – 11 років набуває більшої довільності, стійкості, збільшується її обсяг, учням легше зосереджуватись на зображеному й почутому, але стійкість довільної уваги все ще незначна, тому взаємодія дитини з відео має організовуватись із значною частотністю. Сучасні молодші школярі погано помічають деталі, їм складно виявляти важливі елементи навчальної інформації, отже впродовж одного тематичного блоку варто кількаразово акцентувати увагу на суттєвих моментах.

У дітей 6 – 8 років домінує мимовільна пам'ять, що спирається на суб'єктивно потрібне, на яскраві й емоційно насичені епізоди, тому в онлайн-курсі доцільно використовувати цікаві матеріали, привабливі візуальні

опори, динамічні включення, емоційно забарвлені сюжети. Учням 9 – 11 років властивий поступовий перехід до довільного, опосередкованого, осмисленого запам'ятовування, однак їм поки складно організувати цей процес, тому навчальний матеріал варто ділити на частини, в ньому потрібно виділяти ключові позиції. У зв'язку з тим, що в сучасних молодших школярів спостерігається звуження об'єму слухової пам'яті порівняно з їхніми однолітками попередніх поколінь, всю інформацію, яка потребує запам'ятовування, необхідно дублювати візуальним рядом.

Для дітей 6 – 8 років характерне наочно-образне мислення, тобто сприйняття завдання залежить від його візуального супроводу. У зв'язку з цим сутність реальних предметів і явищ доцільно розкривати з допомогою словесних і графічних символів, пропонувати усілякі опори, зразки, підказки, необхідні для побудови міркувань і висновків. Мислення дітей 9 – 11 років стає більш структурованим, школярі здатні до самостійної побудови логічних ланцюжків під час встановлення причиново-наслідкових зв'язків, вони здатні сприймати деякі абстрактні поняття. Водночас властива сучасним дітям кліповість мислення призводить до звички вловлювати лише гіпертексти, в яких зв'язки на асоціативному рівні, тому інформація для кращого її розуміння повинна дрібнитися, подаватися дозовано.

Урахування у ході підготовки онлайн-ресурсів описаних характеристик молодших школярів сприятиме реалізації дидактичного принципу віковідповідної посильності навчального контенту, забезпеченню здоров'язбережувального освітнього середовища.